

a M. H. K.

1970

Dohnányi-ról- SZENVEDÉLYESEN

BESZÉLGETÉS VÁZSONYI BÁLINTTAL KONCERT ELŐTT

— Egyébként zongorázom...

Ez a halkán, s mintegy mellékesen odavetett félmondat másfél órás beszélgetés után hangzik el Vázsonyi Bálint világszerte koncertező, és immár elismert zongoraművész ajkáról. Szerénység? Onírónia? Művész-szemérem, hogy önmagát mintegy zárójelbe téve említi, miután hosszasan s szenvedélyesen beszélt, érvelt, valóságos előadást tartott egykori mesteréről?

A szenvedélyes hang nem véletlen. Vázsonyi Bálint két esztendő óta töltött kutatómunkával, s részint a felhalmozódott anyag súlya, részint az anyag robbanó jellege teszi feszültté minden szavát, amelyet kiejt egykori nagy tanítójáról, készsülő könyve tárgyáról: *Dohnányi-ról*. Találkozásunk első pillanata a polémia jegyében indul, Vázsonyi Bálint egy cikkünket nehezményezi. A cikk 1969. augusztus 6-i számunkban jelent meg ezzel a címmel: „Dohnányi-hagyaték kincse: egy Bartók-levél”

— Már a címmel sem értek egyet — mondja határozottan —, hiszen Bartókról mindenki nagyon sokat tud, és ez helyes. Dohnányi-ról azonban semmit — és ez helytelen. A „Dohnányi-hagyaték kincse” nem egyedül a Bartók-levél, hanem az a sok ezer dokumentum, amely Dohnányit, az embert és a művészt tárja elénk.

— A cikkben előforduló tárgyi tévedésről nem is szólva.

Nem én kaptam a levelet Dohnányi unokájától, Dohnányi Mártától, hanem én adtam át neki a Trombitás utcai Dohnányi-villa padlásán talált sok ezer írással egyetemben. Különben pedig — *ami Bartók és Dohnányi viszonyát illeti — azt is a tudatlanság homálya, vagy szándékos kódosítás fedte el a világ elől.* A dokumentumokból kiderül, hogy milyen meleg emberi kapcsolat és szellemi rokonság fűzte őket össze, nem is szólva a döbbenetes, sorsszerű egymáshozkapcsoltságról... amely a pozsonyi iskolapadtól a New York-i temetőig ívelt.

Szemében feszültség és izgalom bújkál. Majd hirtelen megenyhülten elmosolyodik.

— Kérem, ne haragudjanak ellenvetéseimért. Többször beutaztam a világot, a *Magyar Hírek* mindenütt utolér, és én mindenütt megörülök a lapnak, a lapból áradó hazai hangokkal való találkozásnak. Ez volt az egyetlen kifogásom ellene. Ezt viszont szeretném, ha megértenék.

S részletes és rendkívül élményszerű előadásba kezd Dohnányiról, akihez élete utolsó éveiben emberi, tanítványi minőségben, s úgyszólván családtag viszonylatban közel került. 1956-ban Bécsből írt a *Floridában élő mesternek*, teljesen ismeretlenül, s a válasz az volt, hogy ösztöndíj várja, mehet.

— Halála után tudtam meg, hogy két rögtönzött hangversenyének bevétele volt az ösztöndíjalap — mondja Vázsonyi Bálint —, s ezzel mintegy megadja az alaphangot mindahhoz, amit Dohnányi emberi nagyságáról mondani készül.

— Összesen hét esztendő telt el hivatalosan vezető posztján Dohnányi. Mégis úgy él a köztudatban, mint aki a Horty-időszakban zenei nagyhatalom volt, és nem az a Dohnányi él a köztudatban, aki, midőn 1941-ben lemondott a Zeneművészeti Főiskola igazgatói tisztéről, ezt azért tette, mert szolidaritást vállalt a zseniális Faragó Györggyel, akit származása miatt Hóman Bálint kultuszminiszter nem tűrt meg az akadémián.

És ez csak egy érv a sok közül Dohnányi emberi, politikai tisztasága mellett, mert órákon át ontaná a Dohnányi magatartását, jellemét megvilágító történeteket, folytatná véget

nem érőn, a szívügyét harcosan képviselő intellektus szenvedélyével.

— Amikor a kutatómunkához hozzáfogtam, elhatároztam, hogy az igazat fogom megírni, akkor is, ha kellemetlen lesz. Nagy örömömre szolgál, hogy nem kellemetlen. És kimondhatatlan hálára kötelez a magyar állam, hogy ennek a nem kellemetlen igazságnak a feltárásához minden segítséget megadott. És ezt nemcsak itt, most mondom el (finom kis mosoly), a BBC magyar adásában is elmondtam.

Ez mind nagyon érdekes, azonban végre róla is szeretnék hallani valamit. Ekkor veti oda, mintegy mellékesen:

— *No igen. Egyébként zongorázom.*

Mintha ezt a legfontosabbat mintegy másodlagosan kezelő mondat azt jelentené: *magamról nincs mit beszélnem.* Amit magamról mondhatnék, azt a zongorával mondom el.

Valóban, bármilyen kíváncsiak vagyunk Vázsonyi Bálint Dohnányiról szóló könyvére (1970-ben jelenik meg Magyarországon, aztán Angliában), legalább akkora érdeklődéssel várjuk két fellépését — zenekari estjét és szólókoncertjét — a Zeneakadémián.

— Eddigi életem legfontosabb koncertjének tekintem. Már nem a pályám függ tőle, de lelkileg semmi sem hasonlítható ahhoz az érzéshez, hogy itthon fogok játszani, azok előtt, akik főiskolai növendék koromból ismernek.

Megértjük. Hiszen nem Dohnányi volt az egyetlen mestere. Tíz éveig tanult a Zeneakadémián, ahol olyan tanárai voltak, mint Kodály Zoltán, Szabolcsi Bence, Molnár Antal, Böszörményi Nagy Béla, Hernddi Lajos és... amivel csak nagyon kevesen büszkélkedhetnek, Fischer Annie is vállalta tanítványaként.

S elérkezik az este, amikor az egykori növendék, Vázsonyi Bálint fenn ül a pódiumon. Ujjai alól szétáradnak az oly meghitt, jól ismert teremben a Mozart-versenymű futamai. Nem „egyébként” zongorázik... Zongorázik, s ez a fődolog.